

»Blåsningen« ... eller ... föräldrakysssen

Skonsam metod avlägsnar effektivt främmande kropp i näsan hos barn



MALIN KLING, leg sjuksköterska
LARS HALLÉN, med dr, överläkare;
lektor, institutionen för klinisk vetenskap, öron-, näs- och halssjukdomar, Umeå universitet
lars.d.hallen@ltdalarna.se;

båda öron-, näs- och halskliniken, Falu lasarett

Främmande kropp i näsan är ett vanligt tillstånd som får barn att söka sjukvård, i första hand primärvården. Enligt en dansk rapport är det den tredje vanligaste orsaken vad gäller öron-, näs- och halsdiagnoser att söka allmän akutsjukvård för barn under 10 års ålder [1]. En annan undersökning rapporterar att 125 barn av denna orsak sökt till en akutenhet under en 10-månadersperiod [2].

Till öron-, näs- och halskliniken vid Falu lasarett remitterades och behandlades 29 barn med denna diagnos under 2005, lika många under 2004, och under 2003 sökte 31 barn på grund av främmande kropp i näsan. Barnen hade remitterats från vårdcentral. Så gott som alla barn söker först till primärvården, och där avlägsnas förmodligen också de flesta främmande kroppar. De flesta barn behöver således inte remitteras vidare till slutenvården.

Oftast är det mindre barn under 5 års ålder som söker, vanligast i åldern 2–4 år [1-3]. De vanligaste föremålen är pärlor, bönor, majs-korn (popcorn), stenar och leksaker [3, 4].

Traditionella metoder kan skada patienten

Traditionella sätt att extrahera främmande kroppar är med en vinklad krok, olika tänger med räfflade ändar (krokodiltång), Foleykateter och sug. Till och med ett slags »superlim« har beskrivits.

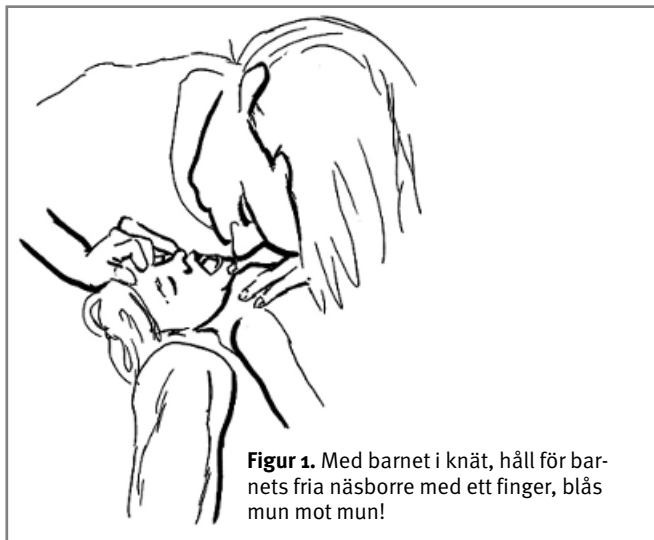
Skador i näsan till följd av extraktion med instrument är inte ovanliga. Näsblödning, slemhinnerifter och till och med näskiljeväggsperforation finns beskrivet [2].

En annan inte ovanlig – och tråkig – nackdel är att relationen till patienten skadas och att mer eller mindre våld kan behöva tillgripas. Ibland behövs barnet sederas eller till och med sövas för att den främmande kroppen i lugn och ro ska kunna plockas ut.

En genomgång av vårt eget material under treårsperioden 2003–2005 visar att antal fall, barnens ålder, typ av främmande kropp och extraktionsmetod väl stämmer överens med andra internationella undersökningar.

Blåsningen – som »en stor kyss med lite blås«

Ytterligare en metod finns för att avlägsna främmande kroppar ur näsan. »Parent's kiss«, som den kallas i engelskspråkig litte-



Figur 1. Med barnet i knät, håll för barnets fria näsborre med ett finger, blås mun mot mun!



Figur 2. Luftstöten genom barnets mun provocerar till slutning av larynx, luftstöten blåser vidare upp bakom gommen och ut genom näsborren med det minsta motståndet, dvs där den främmande kroppen sitter, varpå denna flyger ut.

Båda illustrationerna: Specialistläkare Mattias Krakau, öron-, näs- och halskliniken, Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge

ratur – eller »blåsningen« som vi valt att kalla den – är en metod som bygger på övertryck.

Metoden är sporadiskt beskriven i akut- och allmänmedicinsk litteratur liksom i öron-, näs- och halslitteratur. Den anses ha beskrivits först av V Ctbör, allmänläkare från Kalifornien under 1960-talet [5]. Sannolikt har den praktiserats långt tidigare, men den har aldrig fått något riktigt genomslag.

Behandlingen går till så att efter det att en främmande kropp konstaterats i näsan hos barnet informeras föräldern om manövern. Manövern går ut på att föräldern själv ger barnet »en stor kyss med lite blås«. Före manövern kan avsvällande näsdroppar ges. Föräldern stänger läpparna över barnets öppna mun, som vid mun mot mun-metoden, och täpper med ett finger samtidigt till den näsborre som är fri. En kort, kraftig luftstöt ges, varvid patienten reflexmässigt sluter larynx, och den främ-

SAMMANFATTAT

Att på traditionellt sätt extrahera främmande kroppar ur näsan hos barn är ofta förknippat med oro och ångslan hos barnet, som har svårt för att sitta still; den främmande situationen och de instrument som används känns hotfulla.

Risken finns också för att barnet skadas ytterligare. »Blåsningen« är en gammal, föga uppmärksam metod, som är enkel, skonsam och effektiv.

»Vi föreslår att metoden används som första behandlingsval för att extrahera främmande kroppar i näsan hos barn, såväl inom primärvård som på öron-, näs- och halsklinik.«

mande kroppen blåses ut. Efteråt bör näsan kontrolleras (Figur 1 och 2).

Metoden kan provas även om ingen främmande kropp identifierats, men då misstanke om sådan finns.

Blåsningen kan upprepas flera gånger med kraftigare blås.

Variationer finns: först ges då en mycket kort luftstöt för att sluta larynx, därefter ges en lite längre, kraftigare luftstöt för att få ut den främmande kroppen.

Såväl barn som förälder uttrycker ett slags road förvåning över denna okonventionella manöver. Barnen blir mindre stressade än när instrument används, vilket oftast upplevs som hotfullt [3, 4].

Teoretiskt finns en möjlig risk för barotrauma mot trumhinnor och de nedre luftvägarna; inga sekundära, negativa effekter finns dock rapporterade.

Metoden är effektiv [4, 6].

Vi har nu provat metoden på några få patienter. Barnens ålder och typ av främmande kropp överensstämmer med littera-

turen i övrigt. Våra begränsade erfarenheter är mycket goda. Samtliga främmande kroppar har kunnat blåsas ut.

Blåsningen är en säker, effektiv och enkel metod, som är såväl psykiskt som fysiskt atraumatisk för barnet. Sedering eller narkos behövs inte. Metoden uppfattas som positiv av såväl barn som föräldrar, och den kräver inga extra resurser.

Vi föreslår att metoden används som första behandlingsval för att extrahera främmande kroppar i näsan hos barn, såväl inom primärvård som på öron-, näs- och halsklinik.

■ *Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.*

Kommentera denna artikel på www.lakartidningen.se

REFERENSER

1. Wagner N. Kiss the child – removal of nasal foreign bodies in children using the mouth-to-mouth method. *Ugeskr Laeger*. 2003;165:2662-3.
2. Ngo A, Ng KC, Sim TP. Otorhinolaryngeal foreign bodies in children presenting to the emergency department. *Singapore Med J*. 2005; 46(4):172-8.
3. Kadish H A, Corneli H. Removal of nasal foreign bodies in the pediatric population. *Am J Emerg Med*. 1997;15:54-6.
4. Botma M, Bader R, Haytham K. A parent's kiss: evaluating an unusual method for removing nasal foreign bodies in children. *J Laryngol Otol*. 2000;114:598-600.
5. Guazzo E. Removal of foreign bodies from the nose. *N Engl J Med*. 1985;312:725.
6. Backlin SA. Positive-pressure technique for nasal foreign body removal in children. *Ann Emerg Med*. 1995;25(4):554-5.

halv liggande annons